

LAKIALOITE 101/2002 vp

Laki isyyslain voimaannpanosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Vuosina 1951—1976 syntyi noin 100 000 au-lastä, joista merkittävälle osalle ei ole edelleenkaan vahvistettu isää. Heistä useimmat ovat kasvaneet yksinhuoltajaperheessä ilman kahden vanhemman tuomaa tukea ja elatusta. Kasvuym-päristöä on saanut värittää myös häpeän ilmapii-ri, leimautuminen au-aseman vuoksi. Isättö-myys saattaa edelleen olla olennainen osa iden-titeettiä. Näillä au-lapsilla ei ole myöskään pe-rintöoikeutta toisen vanhempansa omaisuuteen. Heidät on siis suljettu perintöoikeuden ulkopuo-lle. Aviolaisten ja au-lasten tilanne ei ole vielä-kään tasa-arvoinen, vaikka jo vuoden 1975 isyyslailla (700/1975) tavoiteltiin nimenomaan samaa juridista asemaa kaikille lapsille ja todel-listen isäsuhteiden voimaansaattamista.

Isyyslain voimaantulosta annetussa laissa (701/1975) säädettiin viiden vuoden määräaika isyyskanteiden nostamiselle tapauksissa, joissa lapsi on syntynyt ennen isyyslain voimaantuloa. Tätä määräaikaä, joka päättyi vuonna 1981, pi-dettiin tarpeellisenä oikeusvarmuuden vuoksi. Oikeusvarmuutta ei kuitenkaan edistä se, että monissa tapauksissa lapsen huoltaja ei ollut tie-toinen määräajasta tai edes mahdollisuudesta isyyden vahvistamiseen. Kaikki äidit eivät ol-leet halukkaita selvityttämään isyyttä, eikä lapsi itse ikänsä puolesta ollut määräaikana kykenevä ymmärtämään asian merkitystä ja ajamaan kan-netta isyyden vahvistamisesta. Lisäksi tieto ole-tetusta isyydestä on saattanut tulla aikuisen lap-sen tietoon vasta paljon asetetun määräajan jäl-keen.

On muistettava, että määräajalla tosiasiaassa suojattiin lähinnä niiden miesten elämäntilan-netta, jotka eivät olleet vapaaehtoisesti tunnusta-neet isyyttään ennen lain voimaantuloa. Ennen isyyslain voimaantuloa mies saattoi kieltää isyy-tensä, eikä isyyden vahvistaminen ollut tällöin mahdollista, ellei kyseessä ollut niin sanottu kih-lalapsi. Miehet saattoivat siis välttää vastuunsa lapsen elatuksesta yksinkertaisesti kieltämällä isyytensä.

Toiseksi rajaksi isyyskanteen nostamiselle asetettiin oletetun isän kuolema. Kehittyneiden tutkimusmenetelmien avulla isyydestä olisi saa-tavissa luotettava näyttö säilytettyjen näytteiden avulla jo kuolleestakin henkilöstä. Isyyslain taannehtivuutta ei tule kuitenkaan edelleenkaan ulottaa sellaisiin tapauksiin, joissa isäksi oletet-tu mies on jo kuollut. Tämä on perusteltua, kos-ka isyyden selvittämisen mahdollistavia näyttei-tä ei olisi kuitenkaan kaikissa tapauksissa otettu tai säilytetty tai edes saatavissa enää miehen su-kulaisilta. Myös tapahtuneiden perinnönjakojen uusi selvittäminen olisi hankalaa. Lisäksi vaina-jaan omaisten tunteiden suojaaminen on näin van-hojen tapahtumien osalta tarpeen, erityisesti kun perheen sisäisten asioiden selvittäminen ei enää ole mahdollista.

Isyyden vahvistamisessa korostuu perintö-oikeudellinen näkökulma, vaikka monille isättö-myydestään kärsiville lapseksi tunnustaminen on tärkeää täysin muista syistä. Heidän on mah-dollista luopua perinnöstään niin halutessaan. Perintökaaren mukaan perinnöstä on mahdollis-

ta luopua pätevästi jo perittävän eläessä ilmoittamalla tälle kirjallisesti luopumisesta tai hyväksymällä testamentin. Lakiosasta ei voi sitovasti luopua perittävän eläessä, mutta kylläkin kirjallisesti tämän kuoltua.

Määräajan jatkamista voidaan pitää epätasaisena oikeuspolitiikkana. On kuitenkin tärkeämpää varmistaa, että kansalaiset tulevat kohdelluiksi yhdenvertaisina kuin jättää oikeuspoliittisista syistä tilanne nykyiselleen. Isyyden selvittäminen saattaisi aiheuttaa ongelmia vakiintuneisiin sukulaisuussuhteisiin, mutta vastapainona ovat ne ilman isää aikuiseksi varttuneet kansalaiset, jotka ovat saattaneet kärsiä asemastaan

vuosikymmeniäkin. Lapsen oikeuksien sopimuksen 7 artiklan mukaan lapsella on, mikäli mahdollista, oikeus tietää vanhempansa. Monet inhimilliset tekijät juridisen tasa-arvon lisäksi puoltavat sitä, että isyyslaki on ulotettava taannehtivasti koskemaan ennen lain voimaantuloa syntyneitä lapsia. Kanneoikeus isyyden vahvistamiseen tulee antaa kaikille au-lapsille, joiden todennäköinen isä on yhä elossa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

isyyslain voimaannpanosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan isyyslain voimaannpanosta 5 päivänä syyskuuta 1975 annetun lain (701/1975) 7 §:n 2 momentti seuraavasti:

7 § Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
_____ 20 .

Ennen isyyslain voimaantuloa syntyneen lapsen isyyden vahvistamista koskevaa kannetta ei voida nostaa, jos mies on kuollut.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 2002

Marja-Leena Kemppainen /kd
Ismo Seivästö /kd
Antti Rantakangas /kesk
Katri Komi /kesk
Seppo Lahtela /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Kari Kärkkäinen /kd
Osmo Puhakka /kesk
Bjarne Kallis /kd

Mauri Salo /kesk
Jouko Jääskeläinen /kd
Leena Rauhala /kd
Pehr Löf /r
Pekka Vilkuna /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Olli Nepponen /kok
Timo Kalli /kesk
Päivi Räsänen /kd

LA 101/2002 vp — Marja-Leena Kemppainen /kd ym.

Sakari Smeds /kd
Pertti Hemmilä /kok
Inkeri Kerola /kesk
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Hannu Takkula /kesk

Eero Lämsä /kesk
Unto Valpas /vas
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Lauri Oinonen /kesk
Leea Hiltunen /kd